

L'ESTUDI (PENDENT) DE L'EPÍTOME O COMPENDI DE FRANCESC GRASES GRALLA

Antoni Jordà Fernández

L'AUTOR¹

L'obra de Grases Gralla ha estat analitzada en els darrers anys des de diferents punts de vista: bé sigui des de la perspectiva del dret i de les institucions catalanes al segle XVIII, bé sigui des de l'òptica de la creació del dret. En qualsevol cas, ens caldria una lectura a fons de l'obra polèmica per posar-la a l'abast del públic interessat en el dret històric català, i permetent un coneixement més aprofundit de la seva obra.

Fill d'un passamaner benestant de Reus, Francesc Grases Gralla neix a mitjan segle XVII; cursà els estudis de Dret i s'instal·là a Barcelona, on el 1693 ja actuava professionalment². El 1694 es maridà amb la filla del notari barceloní Joan Ribes, i l'any següent fou nomenat advocat fiscal de la Generalitat de Catalunya³.

1. Aquest treball forma part del projecte de recerca "Els juristes i la construcció d'un sistema de dret privat: el cas de Catalunya (segles XIII-XX)", ref. BJU2003-09552-C03-00, el responsable del qual és el Dr. Tomàs de Montagut i Estragués.

2. Vegeu sobre el tema: Pere ANGUERA NOLLA, "Sobre Josep i Francesc Grases i Gralla. Un comerciant i un advocat del segle XVIII", *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, VIII (1980), p. 245-251.

3. Aquest càrrec fou creat el 1560, i fou confirmat pel capítol 10 del redreç de 1599. La seva funció era la defensa dels drets de la Generalitat en l'exercici de la seva jurisdicció; vegeu Víctor FERRO, *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Barcelona, 1987, p. 285.

Participà activament en la causa austracista, essent nomenat ciutadà honrat per l'arxiduc Carles,⁴ i posteriorment elegit doctor de l'Audiència⁵. Pocs anys després (1711) tindria lloc l'episodi de la publicació i posterior crema de la seva obra *Epítome...*⁶.

Després de la guerra de Successió va continuar amb l'exercici de l'advocacia a Barcelona, fins que es traslladà a Reus, on va morir en una data indeterminada⁷. Alguns dels seus fills i néts seguiren també la carrera de l'advocacia, i ocuparen càrrecs municipals a Reus⁸.

-
4. Joan Francesc CABESTANY FORT, "Aportación a la nómina de los ciudadanos honrados de Barcelona", *Documentos y Estudios*, X (1962), p. 54; vegeu també les dades que ofereix Salvador-J. ROVIRA I GÓMEZ, "Els reusencs Josep i Francesc Grases i Gralla i els seus descendents setcentistes", *Quaderns d'Història Tarraconense*, XII (1993), p. 113-114.
 5. P. ANGUERA, "Sobre Josep i Francesc Grases i Gralla...", p. 250, basant-se en Anton BOFARULL *Historia crítica de Cataluña*, diu que fou nomenat "oïdor de l'audiència", com també S-J. ROVIRA, "Els reusencs...", p. 112. Sobre el càrrec i funcions dels doctors de l'Audiència, vegeu Jesús LALINDE ABADÍA, *La institución virreinal en Cataluña (1471-1716)*, Barcelona, 1964, p. 393 i ss; Tomàs de MONTAGUT I ESTRAGUÉS, "La Justicia en la Corona de Aragón", a *La Administración de Justicia en la Historia del derecho español. Actas de las III Jornadas de Castilla-la Mancha sobre investigación en archivos*, Guadalajara, 1999, p. 649-686; Maria Teresa TATJER PRAT, *La Audiencia real en la Corona de Aragón. Orígenes y primera etapa de su actuación (siglos XIII y XIV)*, Tesi doctoral (inèdita), Universitat de Barcelona, Facultat de Dret, 1987; Joan Lluís PALOS, *Els juristes i la defensa de les Constitucions. Joan Pere Fontanella (1575-1649)*, Vic, 1997. Referència puntual a Pere MOLAS RIBALTA, "La Reial Audiència i les Corts de Catalunya", a *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, 28, 29 i 30 d'abril de 1988, Barcelona, 1991, p. 192-197.
 6. Epítome, o compendi de les principals diferències entre les lleys generals de Catalunya, y los capítols del redrés, o ordinacions del General de aquella. Que, al molt il.lustre senyor Dn. Ramon de Vilana Perlas... consagra lo Dr. Francisco Grases y Gralla... (Barcelona, 1711). Seguim l'edició feta per Ángeles MÁRQUEZ SANTOS a *Initium. Revista Catalana d'Història del Dret*, 2 (1997), p. 667-730.
 7. P. ANGUERA, "Sobre Josep i Francesc Grases i Gralla...", p. 251, indica que va morir a Reus el 27 de febrer de 1774, és a dir, a l'edat de 116 anys; en canvi, S-J. ROVIRA, "Els reusencs...", p. 113, diu que va morir a Reus després de 1741 i abans de 1751, és a dir, pel cap baix als 83 anys; en ambdós casos, una edat força elevada, sens dubte. Per la seva banda, Ernest LLUCH, *L'alternativa catalana (1700-1714-1740)*, Barcelona, 2000, p. 48, assenyala, sense indicar-ne la font, que va morir el 1744.
 8. S-J. ROVIRA, "Els reusencs...", p. 114 i ss.; Jordi TOUS, "Integrants i ideologia de l'Ajuntament de Reus a darreries de l'Antic Règim", *Penell*, 3 (1989), p. 151-161, p. 158; Josep MORELL TORRADAMÈ, *El municipi reusenc en el set-cents*, Reus, 1991, p. 68.

L'OBRA

UNA VISIÓ TRADICIONAL

D'una manera indirecta, Voltes Bou oferí ja fa uns anys certes dades sobre Grases Gralla i la seva obra. Val la pena seguir atentament la visió que aporta:

“...Francesc Grases i Gralla havia estat nomenat magistrat civil el 1706, i les Corts li havien concedit el títol de ciutadà honrat. Aquell mateix any l'Arxiduc li havia encarregat, com a d'altres persones, que sortís de Barcelona per enquadrar les milícies i reunir recursos contra l'ofensiva de Felip V. També ostentava el càrrec d'advocat fiscal patrimonial. Aquest jurista, de la vinculació del qual amb la Cort no podem dubtar, i això es presta a les deduccions més significatives, publicà un llibre, dedicat a Vilana Perlas, en què sostenia la tesi que només competia al rei la promulgació de les lleis. Els catalans veieren en aquesta doctrina un atac a llurs constitucions, i els tres braços visitaren airadament l'Arxiduc per demanar-li que condemnés aquella obra. Carles es veié obligat a publicar un manifest per tranquil·litzar l'opinió i castigar l'autor i el censor destituïnt-los de llurs càrrecs. El 8 de juliol foren cremats públicament tots els exemplars del llibre. Els catalans no estigueren contents, encara, sinó que protestaren que l'Arxiduc, prosseguint a llur favor, nomenés consellers de Nàpols els dos destituïts, i els aldarulls es reproduïren amb tal agudesa que Carles hagué de revocar el nomenament””.

Altres autors, tot i tractant aspectes generals de la vida de Grases, s'han fet ressò dels tòpics sobre el pretès “absolutisme” de la seva obra, causa última de la seva persecució política. Així, Rovira indica que “...cal remarcar l'autora del llibre de teoria política *Epítome...*, que fou imprès, el 24 d'abril de 1711, per l'estamper Rafael Figaró. Grases, en les cinquanta-dues pàgines del llibre, sosté que les lleis catalanes, per a ser vàlides han de rebre, certament, el vist-i-plau de les Corts, però també el del rei; la posició clarament absolutista de l'obra no agradà ni al Consell de Cent ni a la Generalitat que la feren cremar i emprengueren una campanya en con-

9. Pedro VOLTES BOU, *L'Arxiduc Carles d'Àustria, rei dels catalans*, Barcelona, 1967, p. 213 . A destacar que l'*Epítome...* de Grases no apareix citat a la bibliografia.

tra de l'autor, fins l'extrem d'aconseguir fer-lo destituir dels càrrecs que ocupava i així mateix la confiscació dels seus béns¹⁰.

Per la seva banda, Anguera exposa les possibles causes polítiques de l'afer Grases: "...El llibre anava dedicat a Ramon de Vilana, marquès de Rialb, conseller del rei, i fou dictaminat per fra Josep Rovira i censurat i aprovat pel doctor Josep Minguella. Al llarg de les cinquanta-dues pàgines dividides en dos capítols, Grases sosté la teoria que les lleis del Principat, per ser vàlides, han de ser aprovades alhora per les corts i el rei. El Consell de Cent i la Generalitat, feren cremar alarmats el llibre, del que es salvaren comptats exemplars. El llibre costà a Grases la destitució de tots els seus càrrecs, datada el 29 de juny de 1711 i signada pel marquès de Rialb, a qui anava adreçat el volum, i la confiscació dels seus bens¹¹.

Sense entrar en aquesta qüestió, Gay Escoda apuntà alguna apreciació o valoració sobre Grases i la seva obra¹²:

"...Això provocà que els braços presentessin un capítol en les Corts de 1702, convalidat també en les del 1706, pel qual es declarava la nul·litat de qualsevol ús o costum contrari al dret de Corts, introduïts des de l'any 1599"; "...quant al dret de Cort és força segur que el seu pensament [de l'arxiduc] es reflectís millor en l'obra de F. Grases y Gralla, Epítome... que no en l'anomenat pactisme".

I tanmateix, el resultat de les compilacions, en concret l'aprovada a la Cort de Barcelona de 1701-1702, no permetia deduir de forma taxativa que la doctrina de Grases fou poc respectuosa amb la tradició jurídica catalana inclosa en les dites compilacions¹³.

10. S-J. ROVIRA, "Els reusencs...", p. 112-113.

11. P. ANGUERA, "Sobre Josep i Francesc Grases i Gralla...", p. 250.

12. Josep M. GAY ESCODA, "La creació del dret a Corts i el control institucional de la seva observança", *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional (1988)*, Barcelona, 1991, p. 86-96, en especial p. 96, n. 71.

13. Sobre el tema, en general, vid. Tomàs de MONTAGUT I ESTRAGUÉS, "Les Compilacions del Dret General Català", a *Glossae. Revista de Historia del Derecho Europeo*, 7 (1995), 113-134.

UNA VISIÓ CRÍTICA

Víctor Ferro, en una obra ja clàssica dins la historiografia jurídica catalana¹⁴, va realitzar una primera anàlisi crítica sobre Grases i el seu *Epitome...*, que descriu com una "... minuciosa anàlisi de les causes final, material, eficient i formal dels capítols de cort del redreç del General (que ell s'estimaria més dir "ordinacions del General") i en això fonamentava la seva impugnació, únic objecte del seu treball, d'una decisió de la Diputació que aplicava determinat capítol del redreç del 1706 amb preferència a les lleis generals que aquell capítol pretenia derogar.

Aquesta circumstància anecdòtica, en la qual el mateix Grases era implicat (es tractava de la manera de repartir els guanys de la tercera sala entre els doctors de l'Audiència, dels quals ell n'era un) donà lloc a una exposició preliminar sobre els fonaments i la titularitat de la potestat legislativa que tingué greus conseqüències per a l'autor.

En efecte, tan bon punt publicat el seu opuscle, els tres braços obtingueren del pretendent Carles d'Àustria que condemnés públicament l'obra i destituís de llurs oficis l'autor i el seu censor; més tard, l'arxiduc fou obligat a desistir del seu propòsit d'indemnitzar els destituïts nomenant-los consellers a Nàpols¹⁵.

De tota manera, coincidim amb Ferro en què no creiem que es pugui afirmar, com s'ha fet, que Grases fos un "apologeta de l'absolutisme regi"¹⁶; l'explicació que dóna, bona o dolenta, de la necessitat del consentiment dels Braços per a la sanció de les lleis no és allò que hom esperaria d'un absolutista del seu temps. Convindria, doncs, aprofundir en l'estudi del significat i rerefons de l'incident.

Aquesta postura la fonamenta Ferro en l'estudi que en fa de l'actitud de Grases sobre els poders del monarca¹⁷: Grases i Gralla (32-34) critica la

14. V. FERRO, *El Dret Públic...*, p. 227.

15. En relació a aquest punt, vegeu Pedro VOLTES BOU, *Barcelona durante el gobierno del Archiduque Carlos de Austria (1705-1714)*, 3 vols, Barcelona, 1963-1970, II, p. 240 i ss; vegeu també -p. 79, n. 36- la versió curiosament deformada -entengué que l'escrit incriminat anava contra l'autoritat del rei- d'un testimoni alemany contemporani.

16. Vegeu, per exemple, Jaume Vicens Vives, al pròleg a P. VOLTES, *L'Arxiduc...*, p. 10. En realitat, és la traducció del pròleg fet el 1953 per a l'edició castellana.

17. V. FERRO, *El Dret Públic...*, p. 29, n. 6.

doctrina defensada per Ripoll¹⁸ i afirma el caràcter absolut de la transferència : “...la facultat legislativa e imperi dispositiu de principi era de tota del Poble; però després... la transferí lo matex Poble totalment al Príncep, sens quedar-se o reservar-se en sí cosa alguna de aquella facultat legislativa, essent esta translació tant plena que en virtut de ella quedà la referida facultat *privative* en lo Príncep solament, i no *cumulative* en ell, y en lo Poble juntament...”¹⁹, la qual cosa reconegueren els mateixos Braços el 1632: “Perque confessam, que després que lo Principat de Cathalunya haguè transferit á nostre Compte de Barcelona tot son poder, y autoritat, no romangué en lo Poble jurisdicció alguna la menor del mon, *etiam* de fer estatuts segons la *Lley omnes Populi*...”²⁰.

Calgué, doncs, la constitució *Volem, statuim e ordenam* del 1283 per fer necessari el consentiment dels Braços²¹; i, encara, segons ell, no era pas que aquests compartissin des d'aquell moment la potestat legislativa amb el rei²², sinó que aquell consentiment exclòia la possibilitat que

18. V. FERRO, *El Dret Públic...*, p. 28, n. 5.: la transferència de les potestats públiques que originalment havien pertangut a tota la comunitat política en favor del rei, havia estat des d'un principi pactada i sotmesa a condicions o limitacions expresses en les mateixes “lleis fundamentals” del país: els preceptes de Lluís el Piadós (815 i 816) i Carles el Calb (844), on es definia el règim jurídic aplicable als habitants de la Marca Hispànica, com defensava Andreu BOSCH, *Summari, Index o Epítome dels admirables y Nobilíssims Títols de Honor de Catalunya, Rossello, y Cerdanya...*, Perpinyà, 1628, 5.1; vegeu Ramon d'ABADAL I DE VINYALS, *Catalunya carolíngia, II. Els diplomes carolíngis a Catalunya*, 1ª part, Barcelona, 1926-1950, p. x-xvi, i a la 2ª part (Barcelona, 1952), p. 399-425. Per la seva banda, Ripoll desenvolupa extensament aquesta teoria a Acaci de RIPOLL, *Regalium Tractatus* ..., Barcelona 1644, , p. 3., 12-16 i 28-69, esp. p. 29-36 -on anomena “lex regia” la submissió voluntària i, segons ell, paccionada dels catalans a Carlemany- i p. 64-67. Sobre el tema de l'anomenat “indigenismes”, vid. Jesús LALINDE ABADIA, “Apuntes sobre las ideologías en el derecho histórico español”, a *Anuario de Historia del Derecho Español*, 45 (1975), p. 123-157; i Jesús VILLANUEVA LÓPEZ, *Los orígenes carolingios de Cataluña en la historiografía y el pensamiento político del siglo XVII*, Treball de recerca (inèdit), UAB, Facultat de Lletres, 1994.

19. GRASES, *Epítome...*, núm. 30.

20. GRASES, *Epítome...*, núm. 35.

21. 3ª CYADC I 1,15,1 (Pere II en Cort de Barcelona 1283, cap. 14).

22. Contra el que diuen o donen a entendre diversos juristes esmentats per Grases a l'Epítome..., núm. 12: Joan Pere FONTANELLA, *De Pactis Nuptialibus, sive Capitulis Matrimonialibus...*, Barcelona, 1612-1622, 2 vols., I 27 v. [3. 3. 70]; del mateix autor, *Decisiones Sacri Regii Senatus Cathaloniae...* Lió, 1648, 2 vols., I, 17 [3. 25]; Acaci de RIPOLL, *Regalium Tractatus* ..., 10 [3. 28]; Miquel de CORTIADA, *Decisiones...*, Barcelona, 1661-1689, 4 vols., I, 709 [35. 101]; i Miquel de CALDERÓ, *Sacri Regii Criminalis Concilii Cathaloniae Decisiones...*, Barcelona 1686-1701, 3 vols., I, 409 [34. 7].

el precepte del príncep fos anul·lat tàcitament per manca de “recepció” dels súbdits²³.

Aquest intercanvi de sanció reial i acceptació popular expressa configurava, no gensmenys, “un contracte celebrat entre lo Rey y Vassall”. La teoria, presa explícitament de l'aragonès Calixto Ramírez²⁴, és, no cal dir-ho, d'una historicitat més que dubtosa. Avancem la hipòtesi que Grases, d'una banda, s'havia adonat de la fragilitat de la interpretació tradicional dels preceptes carolingis esmentats a la nota anterior i, de l'altra, havia cregut trobar un fonament teòric més ferm per al pactisme català, conciliable amb la doctrina de la indivisibilitat de la sobirania, aleshores prevalent.

APORTACIONS RECENTS

Cal citar aquí tres estudis que ja hem esmentat anteriorment: García Cárcel-Alabrús, Oleart, Vernet i Lluch.

L'article de García Cárcel-Alabrús intenta fer una anàlisi jurídica i política de l'afer Grases²⁵. La primera qüestió, que és la que ens interessa ara, no queda prou clarificada, tot i que els autors assenyalen el problema de les contrafaccions com un dels detonants previs del conflicte entre la Diputació del General i Grases. Certament, els autors indiquen que un dels problemes principals de Grases és la seva ambigüïtat, ja que si bé en alguns moments exposa que la facultat legislativa correspon en exclusiva

23. GRASES, *Epítome...*, núms. 38-40.

24. GRASES, *Epítome...*, núm. 41; Pedro Calixto RAMÍREZ, *Analyticus Tractatus de Lege Regia, qua, in Princeps suprema et absoluta potestas translata fuit...*, Saragossa, 1616, p. 40 i 173-174.

25. Rosa Maria ALABRÚS I IGLÉSIES - Ricardo GARCÍA CÁRCCEL, “L'afer Grases i la problemàtica constitucional catalana abans de la Guerra de Successió”, *Pedralbes. Revista d'Història Moderna*, 13-I (1993), p. 557-564.

26. GRASES, *Epítome...*, núm. 14: “La facultat legislativa en aquest Principat competesca solament del Senyor Rey”; núm. 18: “Y com totes les Leys generals...les haja fetes y promulgades sempre en Cathalunya, solament lo Senyor Rey: se segueix per necessaria consequencia, que al Senyor Rey tan solament competex en este Provincia la facultat legislativa...”; núm. 40: “...se infireix clarament: que la facultat legislativa, es de la suprema potestat, y que lo Poble no te mes, que la acceptacio de les Lleys, lo qual tacitament resulta del us, ques va seguint despres de proferides aquelles, per lo qual queden dites Lleys confirmades, y mes segures, y permanents”.

al rei en la Cort general²⁶, en altres indica la necessària acceptació de les Corts de la legislació emesa pel rei²⁷.

Oleart tractà en el seu dia el tema des de la perspectiva de la creació del dret²⁸. L'aportació d'Oleart se centra en esbrinar un aspecte que havia passat desapercbut a altres autors. En efecte, Oleart s'endinsa de ple a la polèmica que motivà l'obra de Grases, qual era establir una jerarquia normativa entre els capítols de Cort i els capítols del General, és a dir, les disposicions que s'elaboraven per regular "tot el que feia referència al funcionament de la Diputació i als drets del General"²⁹.

En aquesta perspectiva, Oleart analitza la posició de Grases, que argumentava que els capítols de Cort necessitaven de l'aprovació reial per a la seva promulgació, i els capítols del redreç, no³⁰. Aquesta posició de Grases, seguida també per Ferro³¹, és qüestionada per Oleart, que deixa a banda discussions teòriques al respecte i argumenta la seva postura amb la utilització de la documentació existent, per arribar a la conclusió de que "els capítols del redreç són un tipus especial dintre la categoria més àmplia i coneguda dels capítols de cort, precisament per la matèria que regulen, però capítols de cort, al cap i a la fi, i, doncs, actes de cort"³².

27. GRASES, *Epitome...*, núm. 16: "Ni les Pragmàtiques, Privilegis, Concordancies, Butlles y altres drets continuats en lo segon Volumen de les Contitucions son Lleys generals... per no esser fetes per lo Senyor Rey en Corts, sino en Camera y promulgades desde principi per negocijs particulars... y en manera alguna las feu ni promulga lo Senyor Rey per la justicia universal de toda la Univer-sitat de Cathalunya".

28. Oriol OLEART PIQUET, "La creació del dret: els anomenats capítols del redreç del General de Catalunya", *Pedralbes. Revista d'Història Moderna*, 13-I (1993), p. 245-258.

29. O. OLEART, "La creació...", p. 248. Sobre el tema, en general, de la jerarquia normativa i la prela-ció de fons al dret català, vid. Joan EGEA FERNÁNDEZ; - Josep M. GAY ESCODA, "Eficàcia de les normes a la tradició jurídica catalana des de la baixa edat mitjana fins al Decret de nova Planta", *Revista Jurídica de Catalunya*, 2 (abril-juny 1979), p. 249-294, i 3 (juliol- setembre 1979), p. 505-586.

30. D'aquí es dedueix, segons Grases, la superioritat jeràrquica dels capítols de cort sobre els capítols del redreç, i per tant resoldre així la discussió sobre el repartiment dels sous de les causes d'a-pel·lació entre tots els doctors de l'Audiència (segons el capítol 2 de la Cort de 1599 i el 108 de la de 1706), o només entre els de la tercera sala (capítol del redreç de la cort de 1706). Vid. el núm. 71 de l'Epitome..., que concreta el tema.

31. V. FERRO, *El Dret Públic...*, p.226 i 255.

32. O. OLEART, "La creació...", p. 258. Continua: "...consegüentment, tan sols el rei pot aprovar i promulgar, com ja s'esdevé en la resta de disposicions elaborades en ocasió de celebració de la cort general, els capítols del redreç; publicar-los corria a càrrec de la Diputació del General, però sempre conformement als exemplars autèntics que el rei havia aprovat i els havia tramès mitjançant el lloctinent". Anteriorment, Oleart havia tractat aquesta problemàtica a "Organització i atribucions

Jaume Vernet analitzà l'obra de Grases prenent, com ell diu, una "perspectiva constitucional"³³. Analitza la titularitat del poder legislatiu, el tipus de normes del dret públic català, amb especial deteniment als criteris de diferenciació: causes intrínseques (causa material i formal, i causes extrínseques (eficient i final)³⁴, sense oblidar aspectes com el de la prelaició de fonts³⁵.

També planteja qüestions a la distinció entre el rang i la norma dintre el procediment legislatiu, per seguidament afirmar³⁶: "L'assentiment dels Braços en Cort significava la recepció del Dret pel poble com si fos l'acte de publicació. En Cort, el rei fa saber les seves decisions i espera rebre l'acord dels súbdits i el compromís que respectaran i compliran les normes reials". Vernet destaca la rellevància de l'obra de Grases, que rau "…en la sistematització de les fonts del dret públic català", doncs ens trobem amb una "...síntesi del sistema de fonts i un recull de la doctrina jurídica de més pes d'aleshores", sense oblidar que, segons Vernet, Grases realitza amb el seu estudi "...un acta de defunció de les institucions catalanes pre-constitucionals"³⁷.

També l'obra de Grases Gralla fou comentada per Ernest Lluch³⁸. Per a Lluch, l'explicació sobre la polèmica entorn de Grases i el seu *Epítome...* cal cercar-la en la lluita entre els mateixos austracistes defensors de l'arxiduc Carles, però amb plantejaments polítics diferents. Així, creu Lluch que "...el grup identificat amb Grases i Gralla desenvolupà un model territorial parlamentari molt avançat"³⁹, representat pel comte Juan Amor de Soria⁴⁰. Per altra banda, la reacció hostil a Grases Gralla es devia a l'ani-

de la Cort General", *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, 28,29 i 30 d'abril de 1988, Barcelona, 1991, p. 15-24.

33. Jaume VERNET I LLOBET, "A l'entorn de Francesc Grases i Gralla. Una perspectiva de dret constitucional", *Initium. Revista Catalana d'Història del Dret*, 1 (1996), p. 645-663.

34. GRASES, *Epítome...*, f. 5-31.

35. Vegeu sobre el tema Jaume RIBALTA HARO, "De Natura Deputationis Generalis Cathaloniae". Una aproximación a través de la literatura polemista del seiscientos: las alegaciones jurídicas sobre el pleito de las insaculaciones de la Diputación General de Cataluña (1632)", *Historia. Instituciones. Documentos*, 20 (1993), p. 428 i ss.

36. J. VERNET, "A l'entorn...", p. 651.

37. J. VERNET, "A l'entorn...", p. 662.

38. Ernest LLUCH, *La Catalunya vençuda del segle XVIII. Foscors i clarors de la Il·lustració*, (Barcelona, 1996), i també la ja esmentada anteriorment, *L'alternativa catalana...*

39 Ernest LLUCH, *La Catalunya vençuda...*, p. 76.

40. Ernest LLUCH, *La Catalunya vençuda...*, p. 82-89, i *L'alternativa catalana...*, p. 87-102.

madversió existent i creixent contra Ramon de Vilana y Perlas⁴¹, l'”home fort” de l'arxiduc per part dels sectors que s'havien vist qüestionats per Grases Gralla, quan afirmava que hi havia “poca energia” en el govern.⁴² La crítica contra Grases i la interpretació interessada que s'havia fet de la seva obra encara perdurava anys després, amb la publicació del *Via fora als adormits* (1734). Segons Lluch, la crítica es basava en uns “elements d'immobilisme estamental”, que explicarien les postures enfrontades entre els austracistes defensors dels sectors propers al govern i els que no ho estaven pas⁴³.

Josep M. Torras i Ribé analitzà l'afer Grases Gralla des d'una perspectiva més àmplia. Segons diu, tot el conflicte fou el resultat de “...les diferències de criteri existents al si del conglomerat de l'austracisme català... de cap manera podrien ésser considerades com una confrontació entre legalitats i models polítics antagònics i excloents, ni molt menys com una posició procliu a les idees de l'absolutisme tal com era concebut en el bàndol borbònic”⁴⁴.

En una perspectiva similar se situa Joaquim Albareda, per qui el conflicte se centra en els diversos corrents polítics existents dins l'austracisme que, tot i coincidir en el “constitucionalisme”, divergien en el marge d'acció de govern que el rei hauria de tenir⁴⁵.

CONCLUSIONS

Deixant de banda consideracions metodològiques o plantejaments previs dels autors, l'obra de Grases pren actualitat en els darrers anys. Aquest

41. M. BELTRÁN MORALES, “El desgovern durant el regnat de l'Arxiduc. Estudi d'un manuscrit contemporani”, a Actes del Primer Congrès d'Història Moderna de Catalunya, Barcelona, 1984, 2 vols., II, p. 215-223.

42. GRASES, *Epítome...*, cap. II, fol. 52.

43. Ernest LLUCH, *L'alternativa catalana...*, p. 45-51. Lluch ja havia tractat la polèmica en la publicística: “Alarme aux endormies (1734): la difusió diplomàtica de l'austracisme persistent”, a *Revista Jurídica de Catalunya*, 2 (1997), p. 299-304; i “El judici imperial sobre la Via fora als adormits”, a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, X (1999), p. 67-88.

44. Josep M. TORRAS I RIBÉ, *La Guerra de Successió i els setges de Barcelona (1697-1714)* (Barcelona 2001, 2^a ed.), p. 258.

45. Joaquim ALBAREDA I SALVADÓ, *Catalunya en un conflicte europeu: Felip V i la pèrdua de les llibertats catalanes (1700-1714)*, (Barcelona, 2001), p.100. Hi ha traducció castellana: *Felipe V y el triunfo del absolutismo. Cataluña en un conflicto europeo (1700-1714)*, (Barcelona, 2002).

fet està motivat per l'interès existent dins la historiografia per la temàtica de la creació del dret per part del monarca i la relació existent amb els estaments pel que fa a dita qüestió. Una qüestió tangencial, sembla, a l'interès de Grases, que formalment solament es proposava aclarir uns conceptes entorn de la jerarquia normativa dels capítols de cort i els capítols del redreç o del General.

Però el que cal valorar, a la fi, és la lectura i interpretació que els coetanis a Grases en van fer del seu treball. Una lectura veritablement esbiaixada, que portà greus conseqüències al seu autor involucrat en una lluita política de personalisme prop del monarca, enmig d'un conflicte bèl·lic.

Convindria, finalment, rellegir de nou l'obra de Grases, comparant les cites que en fa de la doctrina amb els textos dels documents jurídics, observant com, probablement, les tesis d'en Grases van ser criticades tan durament no pas per ser defensores d'un "absolutisme" monàrquic, sinó per resituar al seu lloc el paper de les institucions (en especial Cort General i Generalitat) al Principat en relació a la sobirania reial.